

TUTKIMUSTA TIETOJÄRJESTELMISTÄ

Terveydenhuollon tietojärjestelmien avulla voidaan parantaa terveystalouden laatua sekä terveyshuoltojärjestelmän kustannustehokkuutta. Professori Petri Böckerman tutkii terveydenhuollon tietojärjestelmiä ja erityisesti sähköisten reseptien vaikutuksia potilasturvallisuuteen ja terveyteen.

Terveystalouden kustannukset ovat kasvaneet voimakkaasti kaikkialla teollisuusmaissa mm. kroonisten sairauksien yleistymisen, väestön ikääntymisen ja tulo-tason kasvun myötä. Kustannuksiin pyritään vaikuttamaan mm. panostuksilla informaatio- ja kommunikaatioteknologiaan (ICT), mikä muillakin toimialoilla on kasvattanut taloudellisen toiminnan tuottavuutta viimeisten vuosikymmenten aikana.

TURUN yliopiston kaupporkeakoulussa terveystaloustieteen professorina toimiva Böckerman kertoo: "Terveydenhuollon informaatiojärjestelmät ovat kokonaisuus, johon kuuluu useita eri osa-alueita. Niihin lukeutuvat mm. sähköiset potilastietojärjestelmät, jotka mahdollistavat potilastietojen aiempaa yksityiskohtaisemman tallentamisen sekä potilaaseen eri terveydenhuollon yksiköissä kohdistuvien toimenpiteiden koordinoimisen."

"Terveydenhuollon informaatiojärjestelmät on nähty kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa erityisesti Yhdysvalloissa eräänä keskeisenä keinona sovittaa yhteen kaksi toistensa kanssa vastakkaista tavoitetta. Ne ovat yhtäältä terveyshuoltojärjestelmän kustannustehokkuus ja toisaalta tuotettavien terveystalouden mahdollisimman korkea laatu-taso. Aiemmissa lähinnä amerikkalaisissa empiirissä tutkimuksissa terveydenhuollon ICT-järjestelmien kehittämisellä on havaittu olevan etupäässä positiivisia vaikutuksia sekä subjektiivisiin että objektiivisiin potilastulemiin", selvittää Böckerman.

TERVEYDENHUOLLON informaatiojärjestelmät voivat parantaa terveydenhuollon tuottavuutta useiden vaikutuskanavien välityksellä. "Ne vähentävät mm. haitallisesta päällekkäisestä lääkityksestä aiheutuvia vaaratilanteita erityisesti vanhusväes-

tössä. Krooniset sairaudet yleistyvät ja vanhuksilla on tyypillisesti useampia kroonisia sairauksia, jotka vaativat samanaikaista lääkitystä. Lääkevirheiden potentiaalinen merkitys väestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä on siksi korostumassa" kertoo Böckerman.

Informaatiojärjestelmät parantavat olennaisesti tiedon kulkua terveydenhuollon eri toimijoiden välillä. Tämän ansiosta ne kaventavat myös mm. mahdollisuuksia lääkkeiden tahalliseen väärinkäyttöön, joka on tavallista keskushermostoon vaikuttavien lääkkeiden kohdalla.

YRJÖ JAHNSSONIN säätiön rahoittaman tutkimushankkeen tavoitteena on tarkastella Suomessa käyttöönotettujen sähköisten reseptien vaikutuksia potilasturvallisuuteen ja terveyteen. Suomessa sähköiset reseptit otettiin käyttöön eri aikoina eri alueilla, jonka ansiosta niiden vaikutuksia voidaan tarkastella luotettavasti.

Böckermanin tutkimus perustuu Kelan, THL:n ja Tilastokeskuksen keräämiin rekisteriaineistoihin, jotka yhdistetään toisiinsa: "Kela kerää tietoja sähköisten reseptien käytöstä ja toisaalta korvattavista lääkkeistä. THL kokoaa tietoja hoitoilmoituksista, joiden perusteella voidaan arvioida kattavasti potilaan terveystulemia ja Tilastokeskus koostaa puolestaan tiedot kuolinsyistä sekä kuntakohtaisista terveysindikaattoreista."

BÖCKERMAN kertoo, että tutkimushankkeen ensimmäisessä vaiheessa on tarkasteltu sähköisten reseptien käyttöönoton mahdollista yhteyttä kuntien ja sairaanhoitopiirien taloudellisiin ja terveydelisiin muutuksiin. "Tulokset osoittavat, että sairaanhoitopiirien sisällä sähköisten reseptien käyttöönottoa ei ole mahdollista selittää kunnan taustatekijöillä esim. Kelan sairastavuusindeksillä. Tämän

vuoksi uudistuksen avulla voidaan tarkastella luotettavasti sähköisten reseptien kausaali-vaikutuksia mm. keskeisiin potilastulemiin."

"Tutkimusprojektin myöhemmissä vaiheissa tarkastellaan sähköisten reseptien yleistymisen vaikutuksia hoitajaksojen määrään sekä keskushermostoon vaikuttavien lääkkeiden reseptien myön-

töön. Sähköiset reseptit parantavat huomattavasti lääkkeiden käytössä olevaa informaatiota potilaan lääkityksen kokonaisuudesta. Tämän vuoksi tutkimushankkeessa mallinnetaan sähköisten reseptien yleistymisen vaikutuksia lääkkeiden käyttäytymiseen, joka heijastuu mm. virheellisten lääkeyhdistelmien määräämiseen."

"Uusien näkökulmien avaaminen maailmaan on kiehtovaa", toteaa Petri Böckerman.